

Bá»“ TÁjt Äá»•i thÆ°á»ng vÃ dÃ²ng chá°ÿy tÆ° tÆ°á»Ýng Phá°-t há»•c

ÄÁ»ng gÁ»p cá»§a Nguyá»...n Há°ÿi HoÁ nh
08/08/2017

BÓ Tát Ýi th°Ýng và dòng chÿy t° t°ßng
Ph-t híc

*NguyÁn
Hÿi Hoành

MÙt
vài quan iÃm cça ông th-t sñ cÿp tiçn, nh° chç
tr°ing tr£ lji chùa cho dân làm tr°Ýng híc, th° viÇn,
nhà d°áng lão; t ng s) phÿi lao ùng tñ nuôi mình&Á

VË
BÓ Tát ÿy là c° s)Á NguyÁn
Hïu KhaÁ (1902-1954),
quê xóm Cam °Ýng, làng Trung Tñ, ph°Ýng ông Tác, nay
là Ëa bàn tÕ dân phÑ 81, ph°Ýng Kim Liên, qu-n Ñng
a, Hà NÙi.Á GiÚi Ph-t Tí biçt ông d°Ùi bút
danhÁ ThiÁu
ChúÁ
"cái chÕi lau" dùng Ä quét sçh bãi b-m
trong lòng mình và míi thè rác r°ßi trên Ýi.

Á

Theo
nhà Ph-t híc Edward Conze, BÓ Tát là vË Ph-t có ba -c
iÃm: 1) Khao khát jt °ác sñ giác ngÙ hoàn toàn
nh° Ph-t TÕ; 2) Giàu lòng tẽ bị và trí tuÇ; 3) Có mÑi
quan hÇ gñ bó vÙi những ng°Ýi th°Ýng và các suy
ngh), c£m xúc nh° hí [1].

Và
ß n°Ùc ta nía §u thç k÷ XX, vËÁ " jì
BÓ Tát b±ng x°ing b±ng thËt hiÇn thñc giãa cõi
Ýi"Á NguyÁn
Hïu Kha, nh° Ýi híc gi£ Lê Mình Thát [2], hÙi tả ç
ba -c iÃm trên.Á

Trong
sçh và hiÁu biçt

C°
s) Kha thuÙc Ýi thè XIV dòng hí NguyÁn ông Tác, mùt

dòng hí có m-t tị thành Th ng Long tề cuÑi thđ k÷
 XV. TỐ ba Ýi ông là Tiđn s) NguyAn V n Lý (1795-1868),
 nhà v n hóa nŌi tiđng, làÁ bìn cạ Cao Bá Quát,
 NguyAn V n Siêu, Vi Tông Phan.Á

Cha

ông là Cí nhân NguyAn Hiu CŞu (1879-1946), Ông sáng
 l-p viên phong trào ông Kinh Ngh)a Thác (KNT), tềng bỄ
 ày ra Côn Ɣo nhiÁu n m vì tŪi chŃng Pháp, mŪtÁ
 " jì s) phu" (Une Grande Figure de Lettré), nh° cách
 gíi cạ híc giđ NguyAn V n TŃ [3]. Anh ruŪt ông là
 giáo s° - nhà s° phjì m«u mŃc NguyAn Hiu TƔo
 (1900-1966).

Nh°ng

NguyAn Hiu Kha không kđ tác truyAn thŃng v n nhân cạ
 chaÁ mà chín con °Ýng làm mŪt c° s) khŌ hình
 suŃt Ýi chẾ lo cêu giúp ng°Ýi cùng khŌ.

C-u

bé Hiu Kha b©m sinh a sŞu a cƔm lịi lŪn lên d°Ūi
 Ɣnh h°Bng sâu s_c cạ bà nŪi giàu lòng nhân ái và
 ng°Ýi cha say s°a hojt Ūng yêu n°Ūc chŃng
 Pháp.Á

Nhĩng

êm cùng anh ruŪt un n°Ūc pha trà iđu óm cho các
 cuŪc híp kín cạ nhóm s) phu KNT tị nhà mình, rŌi
 lịi °ăc Ɣc nhiÁu "Tân th°" và tài liđu
 cách mịng chaÁ mang vÁ ã sŪm hun úc trong c-u bé
 ý chí yêu n°Ūc, th°jng nŌi.

Ông

kÁ vÁ tuŌi thđ cạ mình:Á "Nhà
 nghèo quá, chẾ em tôi 7-8 tuŌi ã phđi ch n bò c_t cũ,
 gánh n°Ūc, thŌi cịm nşu cám, 10 tuŌi tát n°Ūc, 12
 tuŌi cày bừa. N m tôi 13 tuŌi, bŃ bỄ gi-c Pháp b_t,
 °ăc hai tháng thì m¹ sinh con thê 8. » °ăc ba
 ngày m¹ ã phđi i làm Ông.Á

Tôi suŃt ngày éng rình ß cŌng nhà pha
 (Hĩa Lò) Hà NŪi, hÁ thşy bŃ bỄ giđi sang TŌa án thì
 chjy theo, bỄ li m-t thám ánh rşt au.

Ɣc truyÇn ông Gia Phú Nh) (Garibaldi)
 thşy ông nói vŪi bìn làm mŃi vā cho mình r±ng "Ý
 jì Lāi là vā, Ý jì Lāi là con", tề ó tôi
 nđy ra ý muŃn híc ông ß iÁm ó... Sau şy tôi
 không hÁ ngh) tŪi cái Ýi riêng cạ tôi nĩa. Ng°Ýi
 ta cho là tôi tin jŌ Ph-t mà không l-p gia ình, hí
 ch°a biđt nxi u©n khúc cạ tôi tề thạ còn thđ
 đj"Á [5]

16 tuỔi, Hưu Kha mÙt mình xuŃng Ó S; n bán
thuŃc Nam và bánh k'ò kiэм sŃng. Vì tin ng°Ýi nên m†t
h; t vŃn, ông phĐi làm phu kéo thuyÁn, ©y xe, th-m
chí i n xin. Hai n m trÝi cũc nhác †y khi; n ông ngày
càng tin yêu tri; t lý cêu khỔ cêu ng°Ýi cạ ịo
Ph-t.

CuŃi n m 1920, cả Cí CŞu °ác ra tù,
Hưu Kha vÁ giúp cha mß hiÇu thuŃc Lái Nhân °Ýng ß
Ngã T° Sß. HiÇu ông khách nh°ng chặ y; u giúp á
ng°Ýi nghèo, "vì th; 3 n m trÝi
hai bŃ con chÉ ặ n ch°ng thêa Óng nào
[6]Á

Bù
l; i, ông híc °ác nghÁ thuŃc Nam và trß thành vĔ
l°;ng y suŃt Ýi chĩa bÇnh không công. Ông l†y hiÇu
TĔnh LiÁu (TĔnh: trong s;ch, LiÁu: hiÁu bi; t), b†t
Şu tñ híc ịo Ph-t và ngo; i ngĩ.

SuŃt Ýi híc, lao ùng chân tay và trí
óc, miÇng nói tay làm

19 tuỔi, TĔnh LiÁu i nhiÁu chùa tham
thiÁn v†n ịo, g-p các vĔ chân tu nỔi ti;ng nh° Hòa
th°ăng (HT) Thích Thanh Hanh ß L;ng Giang, Hòa th°ăng
Thích Thanh ThuyÁn ß Nam Ĕnh, c° s) Lê ình Thám ß
Hu; & Qua chuy; n khĔo sát này, ông nh-n ra xu h°Űng
suy tàn cạ Ph-t Giáo:Á

"Khi i sâu vào nhà
chùa, tôi th†y sñ tỔ chęc ß chùa không úng mÙt
chút nào vŰi lÝi Ph-t d; y; trái l; i hoàn toàn d-p
theo khuôn khỔ phong ki; n chia giai c†p r†t kh̄c nghiÇt,
h°ßng thả xa xĔ, bĩ m†t h°n cái tinh thŞn trǐng lao
ùng, không theo quy ch; "mÙt ngày không làm mÙt
ngày nhĔn n cạ TỒ Bách Tr°ăng.Á

L; i còn dùng thu-t mê tín v½ ra àn
tràng cúng bái, ác khoét nhân dân Ā sŃng mÙt Ýi
nhân rxi. Vì th; tôi nh†t Ĕnh không theo ch; ù
ó; cho tŰi ngày nay tôi cing chÉ là mÙt tín Ó tín
ng°áng tri; t lý mà thôi. H; n nĩa, n; u có dĔp, tôi s½
ánh Ó cái ch; ù mặc nát †y. Sau ó tôi theo
uỔi viÇc ch†n h°ng Ph-t Giáo" Á [7]Á

Qua ây, ta hiÁu vì sao NguyÁn Hưu Kha
không vào chùa làm s°, mà chÉ làm c° s) tu t; i gia, vĔa
lao ùng kiэм sŃng vĔa ho±ng d°;ng Ph-t pháp.

Do không m̄t thì giÝ vào các nghi thức tôn giáo ß chùa nên c° s) có iÁu kiÇn híc kiçn thức nhiÁu m·t, nghiên cứu triết lý jio Ph-t mÙt cách khách quan, tẽ nhiÁu góc U.Á

N m 26 tuỔi NguyÁn Hũu Kha l̄y bút danh Ljç KhÕ (vui trong cËnh khÕ), b̄t ßu dËch kinh Ph-t ra QuŃc ngĩ, vì ông th̄y ng°Ýi ta toàn tăng kinh chỉ Hán nên ch³ng hiÁu gì. DËch kinh úng là khÕ th-t, cĩc kó khó nhĩc, phËi giũ cË Hán híc, Ph-t híc, nh°ng ông quyçt làm vÙi suy ngh):Á

"Vì kém tinh thÿn tĩ l-p cho nên ta cé vùi ßu vÙi kinh chỉ Hán, ít ng°Ýi dám dËch kinh sang tiçng ta. Kinh chỉ Phjñ dËch ra chỉ Hán °ãc, thì dËch ra chỉ ta cing °ãc ché sao! Chỉ QuŃc ngĩ cợa ta r̄t dÁ phÕ biçn, dËch âm lị úng hjñ chỉ Hán"Á [8]

TuyÁn t-p gÓm 16 cuốn kinh c; bËn do ThiÁu Chũ dËch °ãc nhà xūt bËn Tôn Giáo in lị n m 2002 là mÙt ghi nh-n cŃ g°ng ÿy.

N m 1932 ông tĩ in tác ph©m cợa mình là bËn dËch Kinh Vô Th°Yng ; n m 1934 dùng bút danh ThiÁu Chũ in Khóa H° Kinh dËch ngh)a bËn dËch ra QuŃc ngĩ tác ph©m Khóa H° Lắc nÕi tiçng cợa Trÿn Thái Tông.Á

Híc giË NguyÁn Lang (téc thiÁn s° Thích Nh̄t Hjñh) nh-n xét:Á "ThiÁu Chũ là mÙt cây bút r̄t vjng chāi và sâu s̄c; c n bËn Hán v n cợa ông r̄t vjng; v n Khóa H° là v n biÁn ng«u r̄t khó dËch nh°ng bËn dËch cợa ông r̄t ·c s̄c, íc êm tai, ngh)a lý khá rõ ràng" [9]

ThiÁu Chũ ch°a ngày nào °ãc i híc,Á chË °ãc bà nÙi djy chỉ Hán và QuŃc ngĩ. Sau óÁ nhÝ công phu tĩ híc mà ông sÙm tinh thông Té Th° Ngĩ Kinh, çn tuỔi "tam th-p nhi l-p" ã thjio dùng tiçng Pháp, tiçng Anh, và ·c biÇt am hiÁu Hán híc, Ph-t híc.Á

SuŃt Ýi híc, lao ùng chân tay và trí óc, miÇng nói tay làm, nên viÇc gì ông cing giũ, tẽ cây cÿy çn viçt lách. Ông dùng thuŃc Nam chĩa khĩ bÇnh cho nhiÁu ng°Ýi, và viçt lojt bài "Bà Lang

Nhà" r†t thú vĒ ng nhiÁu kó trên báo uŃc
TuÇ.Á

Ông có mÙt híc trò là Ni s° Thích àm
Ánh, 85 tuŌi, hiÇn trả trì chùa Phảng Thánh [10]. Ni s°
àm Ánh có câu cía miÇng: "Ch°ng ai giĩi b±ng
thŒy tôi" và hay kÁ: ông á » mát tay ÷n méc
nhiÁu gia ình ÷n nhÝ tr°Úc hàng tháng. Nhân v-t
ThiÁu Cháu ¥y ã i xa hìn nía th÷ k÷ nh°ng tên
tuŌi, t° t°ßng,Á sñ nghiÇp cùng đi s£n vô giá ngót
mÙt tr m tác ph©m cçạ ông v«n sŃng mãi vÙi dân
tÙc...

Ghi chú:Á

[1] Edward Conze: L°ác sí
Ph-t Giáo, Nxb TŌng hãp TPHCM

[2] NguyÁn ãi Óng:
ThiÁu Cháu NguyÁn Hũu Kha, Nxb Tôn Giáo, Hà NÙi 2008

[3] Ch°ng Thâu và HÓ Anh
H£i: NguyÁn Hũu CŒu, chí s) yêu n°Úc ông Kinh Ngh)a
Thắc, Nxb Lý lu-n Chính trĒ, Hà NÙi 2007

[4] Edward Conze, ibid.

[5] [6] [7] Tñ Bich cçạ
ThiÁu Cháu

[8] ThiÁu Cháu: Lýi tñ
b£n dĒch kinh A Di à

[9] NguyÁn Lang: ViÇt Nam
Ph-t Giáo Sí Lu-n, t-p III, Nxb V n Híc, Hà NÙi 1994

[10] Ēa chÉ chùa Phảng
Thánh: Ngõ CŃng Tr-ng, Khâm Thiên, Hà NÙi; ÷n thoã
04-38512547

